

อรอนงค์ ศรีสุวิธานนท์ 2550: ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนประชากรกระบือในประเทศไทย
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชา
เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร ปรธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ศรัณย์ วรธนัญฉริยา,
Ph.D. 65 หน้า

ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับกระบือในประเทศไทยได้แก่ การลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัดของ
กระบือในประเทศไทย อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่นการรับเอาเทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่เข้ามา
ใช้เป็นปัจจัยการผลิตแทนที่แรงงานจากกระบือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รถไถเดินตามซึ่งเป็นที่นิยมของเกษตรกรไทย
ซึ่งส่วนใหญ่ถือครองที่ดินผืนไม่ใหญ่นัก และปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลให้ความต้องการเนื้อกระบือเปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์หลักในการศึกษาเรื่องนี้ ก็เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปด้านการเลี้ยง การผลิตและการตลาด
กระบือในประเทศไทย และวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อจำนวนกระบือ โดยแยกการศึกษาออกเป็นรายภาค
เพราะแต่ละภาคจะมีปัจจัยที่ส่งผลแตกต่างกันออกไป การศึกษาใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปี 2534-2545
และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยนำแบบจำลองเชิงถดถอย
สำหรับตัวแปรหลายตัวในเชิงเส้นตรงมาประมาณปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือ ได้แก่ ราคากระบือใน
ปีที่ผ่านมา จำนวนรถไถเดินตาม ค่าความหนาแน่นของการใช้พื้นที่เพื่อเพาะปลูกข้าว และจำนวนกระบือในปีที่
ผ่านมา

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในภาคเหนือ ได้แก่ จำนวนรถไถเดินตาม
ราคากระบือในปีที่ผ่านมา และจำนวนกระบือในภาคเหนือปีที่ผ่านมา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จำนวนรถไถเดินตามของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ราคากระบือในปีที่ผ่านมา
และจำนวนกระบือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปีที่ผ่านมา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในภาคกลาง
ได้แก่ จำนวนรถไถเดินตาม และจำนวนกระบือของภาคกลางปีที่แล้ว ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือ
ในภาคใต้ ได้แก่ ความหนาแน่นของการใช้พื้นที่เพาะปลูกข้าว และจำนวนรถไถเดินตามของภาคใต้ในปีปัจจุบัน

จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนกระบือในแต่ละภาคแตกต่างกันไป โดยมีรถไถเดิน
ตามเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อจำนวนกระบือในประเทศไทย และเป็นการยากที่จะจำกัดการใช้รถไถเดินตาม แล้ว
รณรงค์ให้เกษตรกรหันมาใช้กระบือดังเช่นในอดีต เนื่องจากเป็นปัจจัยการผลิตซึ่งสามารถทนแรงและเวลาให้กับ
เกษตรกรในการเตรียมการเพาะปลูกเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามการลดลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการเพิ่มของ
ความต้องการกระบือ ดังนั้นน่าจะเป็นโอกาสของภาครัฐในการส่งเสริมการเลี้ยงกระบือเพื่อตอบสนองความ
ต้องการดังกล่าว รวมไปถึงเป็นการส่งเสริมเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรอีกด้วย